

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995–yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

4-2023

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

X.X.Raxmatova	
Naqshbandiya ta'limotida murosa falsafasiga munosabatning o'ziga xos xususiyatlari	98
X.A.Yulbarsova	
Bo'lajak sotsiologlarda ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari	102
A.B.G'ulomov	
Yoshlarda ekologik madaniyatni shakllantirishning falsafiy jihatlarini	107
B.Raxmanov	
Ibn Sinoning nohiziqi tafakkur asosidagi falsafiy qarashlarida sinergetik tamoyillar	110
N.A.Imomova	
Mehnat migratsiyasi vujudga kelishining ijtimoiy omillar va shart-sharoitlari	117
L.R.Usmonova	
Falsafiy komparativistika qadimgi dunyo madaniy muloqoti muammolari kontekstida	122
B.S.Ganiyev, U.S.Maksumova	
O'zbekistonda tadbirkorlik madaniyati dinamikasining ijtimoiy-falsafiy jihatlarini	128
A.Tashanov	
Zigmund Freyd va Erix Fromm falsafasida inson destruksiyasining ayrim talqinlari	135
A.A.Qambarov	
Ma'rifatli avlodni tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy tahlili	140
D.X.Gafforova, I.I.Rizayev	
O'rta asrlar O'zbekiston maqbaralarida tug'larning islom va tangrichilikdagi muqaddas timsoliy vazifalari	144
J.J.Shodiyev	
Insonlarni qadrlash va uni ma'naviy-axloqiy jihatdan qo'llab-quvatlashda din va falsafaning o'rni	150
D.O.G'afurov	
O'zbek milliy nikoh marosimlarining transformatsion xususiyatlari va uning ma'naviy qiyofasi	155

SIYOSAT

R.B.Mirzabayev	
Yangi O'zbekistonda davlat xizmati sohasi takomillashuvi jarayonlari	159
R.A.Ikramov	
Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishda huquqiy ta'lim-tarbiya va ommaviy axborot vositalarining o'rni	168
D.Sh.Maxkamov	
Nizolarni hal etishda mediatsiya institutining o'rni va ahamiyati	173
M.M.Safarov	
Yangi O'zbekiston yoshlari siyosiy ongi va madaniyatining transformatsiyalashishini futurologik istiqbollari	177

TARIH

A.Sharafiddinov	
Farg'ona viloyatining Andijon uyezdida paxtachilik va paxta sanoatining shakllanishi (XIX asr oxiri – XX asr boshlari)	185
M.F.Rasulov	
O'zbekiston minoralari haqida ayrim mulohazalar (qadimgi va o'rta asrlar davri)	190
M.H.Isamiddinov, M.H.Hasanov, N.Qambarov	
2022-yili Quva arkida olib borilgan arxeologik qazishma ishlari	196
F.E.Atajanova	
Xorazmda xalq maorifi tizimi rivojlanishi: muammolar, vazifalar va natijalar	200
B.T.Mirzaqulov	
Mang'itlar sulolasi davrida Buxoro amirligida davlat boshqaruvi	204

**YANGI O‘ZBEKISTONDA DAVLAT XIZMATI SOHASI TAKOMILLASHUVI
JARAYONLARI**

**ПРОЦЕССЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В НОВОМ
УЗБЕКИСТАНЕ**

THE PROCESSES OF IMPROVING PUBLIC SERVICE IN THE NEW UZBEKISTAN

Mirzabayev Kuvatbay Baxitbayevich¹

¹Mirzabayev Kuvatbay Baxitbayevich

– O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti,
Ijtimoiy fanlar kafedrasini mustaqil izlanuvchisi (PhD)

Annotatsiya

Mazkur ilmiy ishda milliy davlat xizmati tizimiga samarali texnologiyalarni joriy etish yuzasidan xalqaro tajribani tadqiq etishga qaratilgan ilmiy izlanishlar bugungi davrning dolzarb masalalaridan biri sifatida qaralgan. Shuningdek, ma'muriy boshqaruv tizimini takomillashtirish va Yangi O'zbekistonda davlat xizmati sohasini modernizatsiyalash borasida olib borilayotgan islohotlar negizini yoritish hamda markaziy idoralarni transformatsiya qilish orqali fuqarolarga xizmat qiladigan ixcham va samarali boshqaruv tizimini yaratishga bag'ishlangan.

Аннотация

В данной научной работе научные исследования, направленные на изучение международного опыта внедрения эффективных технологий в национальную систему государственной службы, рассматриваются как одна из актуальных проблем современности. Также он посвящен созданию компактной и эффективной системы управления, обслуживающей граждан, посредством совершенствования системы административного управления и модернизации сектора государственных услуг в Новом Узбекистане.

Abstract

In this scientific work, scientific research aimed at studying foreign experience in introducing effective technologies into the national civil service system is considered as one of the topical issues of today. It is also devoted to clarifying the foundations of reforms carried out in the field of modernizing the civil service in New Uzbekistan, as well as creating a compact and efficient management system that serves citizens through the transformation of central bodies.

Kalit so'zlar: Ma'muriy islohotlar, nomarkazlashtirish, devolyusiya, dekonstratsiya, fiskal nomarkazlashtirish, elektron hukumat, zamonaviy davlat boshqaruvi, modernizatsiya.

Ключевые слова: Административные реформы, децентрализация, деволюция, деконцентрация, фискальная децентрализация, электронное правительство, современное государственное управление, модернизация.

Key words: Administrative reforms, decentralization, devolution, deconcentration, fiscal decentralization, e-government, modern public administration, modernization.

KIRISH

Ma'lumki, mamlakat taraqqiyotining zamonaviy bosqichida o'tkazilayotgan keng ko'lamli islohotlarning natijadorligiga erishishda davlat boshqaruvining mutlaqo yangi, samarali va sifatli tizimini yaratish, davlat boshqaruvi organlari va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining uyg'un faoliyatini tashkil etish muhim hisoblanadi.

Davlat boshqaruvi organlarining zamonaviy talablarga javob bermaydigan institutsional asoslari va ular faoliyatining prinsiplari o'tkazilayotgan islohotlarni to'liq ro'yobga chiqarishga hamda qo'yilgan maqsadlarga erishishga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu sababdan, davlat hokimiyati tizimini modernizatsiyalash asosan ma'muriy islohotlarni amalga oshirish, markaziy va mahalliy hokimiyat organlari tizimini nomarkazlashtirish, o'zini o'zi boshqarish organlari va nodavlat tashkilotlarga davlat hokimiyatining ba'zi vakolatlarini uzatish, davlat xizmati kadrlarini yangilash va qayta tayyorlash kabi sohalar bo'yicha amalga oshiriladi.

“Ma'muriy islohotlar” tushunchasi (“ma'muriy” tushunchasi lotin tilidan kelib chiqqan “administratsiyaviy” (administrate – boshqaruv, rahbarlik) tushunchasini anglatadi) ikki xil – tor va keng ma'nolarda qo'llaniladi. Keng ma'noda – davlat boshqaruvi tizimida keng miqyosli va chuqur tuzilmaviy qayta o'zgartirishlarni amalga oshirish, tor ma'noda – davlat xizmati sohasini tubdan qaytadan qurish islohotlarini amalga oshirish anglanadi.

Hozirgi davrda ma'muriy islohotlarni amalga oshirayotgan davlat asosan Yevropa davlatlari, ayniqsa, Buyuk Britaniya, Fransiya, Germaniya tajribasiga tayanadi. Bu islohotlarni amalga

oshirishning davlat ichidagi sabablari – bu siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, axborot-kommunikatsiyaviy, boshqaruv va umum-ilmiy o'zgarishlarga zarurat sezilishi hisoblanadi. Siyosiy sabablarga davlat apparati ishidan fuqarolarning noroziliklari paydo bo'lganida, davlat sektorida iqtisodiy-ijtimoiy muammolar vujudga kelganida, siyosiy elitaning fuqarolar oldida davlat institutlariga nisbatan ishonchining kamayishi natijasida mavqeyi tushib ketgan ma'muriy-davlat boshqaruvini demokratlashtirish yo'li bilan isloh etish tushuniladi. Iqtisodiy sabablarga davlat xizmati shtatlar jadvalining kengayib ketishi, ularga sarflanayotgan mablag'larning oshib ketishi va byudjet defitsiti kabilar kiradi. Ijtimoiy sabablarga esa davlat xizmati tomonidan aholiga xizmat ko'rsatishda uning sifati tushib ketishi va byurokratiyaning avj olishi oqibatida noroziliklar paydo bo'lishiga aytiladi.

Boshqaruv sohasidagi sabablarga davlat sektori boshqaruv texnologiyalarini biznes sohasidagi boshqaruv darajasidan pastga tushib ketish holatiga aytiladi. Axborot-kommunikatsiya sohasidagi sabablarga esa davlat xizmatini samarali amalga oshirish uchun yangi axborot-kommunikatsiyalaridan foydalanishga doir islohotlarni kiritish mumkin. Umum-ilmiy sabablarga davlat boshqaruvidagi mansabdorlarning doimo takomillashib borayotgan boshqaruvning ilmiy-nazariy asoslarini chuqur o'rganmasligi, unga bepisandlik bilan qarashlari, islohotlarni amalga oshirishda ilm-fan salohiyatidan foydalanishga kam ahamiyat berilishi kabi holatlarga barham berishga doir o'zgarishlar tushuniladi.

Zero, mamlakatimiz taraqqiyotini ta'minlovchi islohotlarning hozirgi bosqichida ham milliy davlat xizmati tizimini takomillashtirish borasida uni nafaqat tuzilmaviy jihatdan yangilash, balki tashkiliy-texnik jihatdan ham modernizatsiya qilish zarurati mavjud.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

So'nggi yillarda Yangi O'zbekistonni barpo etishning muhim sharti hisoblangan samarali faoliyat yurituvchi boshqaruv tizimini shakllantirish bo'yicha keng ko'lamlı ma'muriy islohotlar amalga oshirildi.

Bu borada Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasida Ma'muriy islohotlar konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi [1] Farmoni 2017-2021-yillarda mamlakatni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini amalga oshirishda muhim qadam bo'ldi hamda mohiyatiga ko'ra O'zbekistonning davlat va jamiyat qurilishida yangi sahifani ochib berdi. Konsepsiyada davlat boshqaruvi tizimini tubdan isloh qilishning 6 ta asosiy yo'nalishi belgilab berilgan bo'lib, to'rtinchi yo'nalish, aynan vertikal boshqaruv tizimi va ijro etuvchi hokimiyat organlari hamkorligining mexanizmlarini takomillashtirishga bag'ishlangan.

O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy islohotlar konsepsiyasida davlat boshqaruvining mutlaqo yangi, samarali va sifatli faoliyat yurituvchi tizimini yaratish, davlat boshqaruvi organlari va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining uyg'un faoliyatini tashkil etish talab qilinayotgani, ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini baholash mexanizmlari faqat holatlarni qayd etish va statistik ma'lumotlarni joriy to'plashdan iborat bo'lib, bu ko'pchilik hollarda joylardagi ishlarning haqqoniy holatini aks ettirmayotgani ta'kidlanib, maqsadli indikatorlarga erishishga asoslangan, barcha darajadagi ijro etuvchi hokimiyat organlari va ularning rahbarlari faoliyatini baholashning prinsipial yangi tizimini joriy qilish belgilab qo'yilgan.

Ushbu Farmonida mamlakat taraqqiyotining zamonaviy bosqichida keng ko'lamlı islohotlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi davlat boshqaruvining mutlaqo yangi va samarali faoliyat yurituvchi tizimini yaratish talab qilinayotgani qayd etilgan. Farmon bilan O'zbekiston Respublikasida Ma'muriy islohotlar konsepsiyasi normalarini amaliy ro'yobga chiqarish bo'yicha 40 dan ortiq aniq tadbirlarni nazarda tutuvchi "Yo'l xaritasi" tasdiqlandi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida Ma'muriy islohotlar konsepsiyasini amalga oshirish bo'yicha komissiya hamda davlat boshqaruvi tizimini tanqidiy o'rganish va uni tubdan isloh qilish yuzasidan takliflar tayyorlash bo'yicha ishchi guruhlar tashkil etildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 8-avgustdagi PQ 3182-sonli qarorida ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyati samaradorligini ta'minlash belgilab berilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 8-yanvardagi "Hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo'yicha sektorlar faoliyatini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha choratadbirlar to'g'risida"gi PQ-4102-son qarorida [2] sektorlar rahbarlari faoliyatini baholash tartibining murakkabligi, tizimli ravishda ular malakasini oshirish mexanizmining joriy etilmaganligi, sektor a'zolarini moddiy va ma'naviy rag'batlantirishning yo'lga qo'yilmaganligi ular zimmasiga yuklatilgan vazifalarning o'z vaqtida va sifatli bajarilishiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgani qayd etilgan. Qarorda sektorlar rahbarlarining faoliyatini hududlarning rivojlanish ahvolidagi real

SIYOSAT

o'zgarishlardan va boshqa haqqoniy mezonlardan kelib chiqib xolisona baholash va boshqa masalalar belgilangan.

Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 19-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi davlat boshqaruvi organlari hay'atlarining faoliyati samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 855-sonli Qarori [3] ilovasida idoraviy mansub tashkilotlar faoliyatini baholash bo'yicha miqdor va sifat indikatorlarini ishlab chiqish, ushbu indikatorlar bo'yicha belgilangan parametrlar so'zsiz ta'minlanishini, shuningdek belgilangan parametrlar buzilishiga yo'l qo'ygan tegishli xodimlarga nisbatan javobgarlik choralari kollegial organlar yig'ilishlarida muntazam ko'rib chiqish hamda bu borada tegishli qarorlar qabul qilish belgilangan.

Ma'muriy islohotlar konsepsiyasida yuqorida keltirib o'tilgan holatlarni bartaraf etish, davlat boshqaruvining samaradorligini, davlat xizmatlarini ko'rsatishning sifatini oshirishga qaratilgan keng ko'lamdagi chora-tadbirlarni amalga oshirish nazarda tutilgan.

Shu o'rinda qayd etish joizki, konsepsiya – bu, eng avvalo, mamlakatimiz rivojlanishini ta'minlovchi ustuvor yo'nalishlar o'z ifodasini topgan muhim strategik hujjatdir. Ushbu ustuvor yo'nalishlarni amalga oshirishning to'laqonli huquqiy mexanizmlarini yaratish katta mehnat talab etadi. Bunda mutasaddi tashkilotlar, oliy ta'lim, tadqiqot muassasalari va keng jamoatchilikning faol ishtiroki muhim ahamiyat kasb etadi.

Prezident Sh.Mirziyoyev 2022—yilning 20-dekabr kuni Oliy Majlisga va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasida hozirgi kunda davlat apparatida takrorlanish ko'pligi, keraksiz shtatlar borligi, markazlashuv yuqoriligini qayd etgan.

Shu munosabat bilan Davlatimiz rahbari ixcham va samarali davlat boshqaruv tizimiga o'tish maqsadida keng ko'lamli ma'muriy islohotlarni ilgari surgan edi.

Uzoq tayyorgarlik ko'rilgan va chuqur tahlil qilingan ushbu islohotlarni hayotga joriy etish, Yangi O'zbekiston sharoitida zamonaviy talablarga javob beradigan ixcham davlat boshqaruvi tizimini shakllantirish, qaror qabul qilish va masalani ko'rib chiqish jarayonlarini soddalashtirish orqali davlat organlari rahbarlarining mas'uliyatini oshirish hamda ular faoliyatini natijadorlikka yo'naltirish, shuningdek, Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlari dasturi ijrosini ta'minlash maqsadida 24-dekabr kuni qabul qilingan "Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlari doirasida respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi [4] Prezident qarori qabul qilingan.

Qarorda ijro hokimiyatining respublika va mahalliy darajalari o'rtasidagi funksional farqlar belgilab qo'yilgan.

Hujjatdan kelib chiqadiki, ijro hokimiyatining respublika tashkilotlari tegishli sohada yagona davlat siyosatini ishlab chiqadi va uning amalga oshirilishini ta'minlaydi, shuningdek, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining ushbu yo'nalishdagi faoliyatini uslubiy jihatdan ta'minlaydi;

Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini ko'rib chiqish, ularga davlat xizmatlari ko'rsatish, shuningdek, hududiy bo'linmalarining xalq bilan ochiq muloqot o'rnatish bo'yicha faoliyatini muvofiqlashtirish va umumlashtirish;

Ijro etuvchi hokimiyat organlari tizimiga kiruvchi va ularning tashkiliy bo'ysunishida bo'lgan faoliyatini baholashning maqsadli ko'rsatkichlarini belgilash, shuningdek, ushbu ko'rsatkichlarga erishish bo'yicha ishlarni muvofiqlashtirish va hokazo.

Hududiy organlar sohada yagona davlat siyosatini amalga oshirish va tegishli hududda belgilangan maqsadli ko'rsatkichlarga erishishga qaratilgan amaliy va maqsadli chora-tadbirlarni amalga oshiradi.

Barcha respublika ijro etuvchi hokimiyat organlarining 5 mingga yaqin funksiyalari qayta yozilgani, o'z ahamiyatini yo'qotgan va funksiyalarni amalga oshirish mexanizmlari bilan ta'minlanmagan 500 ga yaqin takroriy funksiyalari aniqlanganligini hisobga olib, respublika va hududiy organlar funksiyalarining ochiq reyestri belgilandi.

Shuni qayd etish lozimki, davlat xizmati jarayonlari har qanday mamlakatda davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiyalashga qaratilgan islohotlarning ajralmas qismi ekanligini va zamonaviy davlat boshqaruvi institutlarini va mexanizmlarini joriy etish hamda ular faoliyatining samaradorligini oshirish zaruriy shartlardan biri ekanligini kuzatish mumkin.

Bu boradagi xorijiy davlatlar tajribasi o'rganilgan tadqiqotlarda [5] keltirilgan ma'lumotlarga murojaat qiladigan bo'lsak, har bir davlatning boshqaruv organlari va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining munosabatlarini shakllantirishda o'ziga xos jihatlari mavjudligi namoyon bo'ladi.

Ma'muriy islohotlarning negizini tashkil etgan nomarkazlashtirish islohotlari dastlab XX asrning 80-yillari boshlarida Fransiyada boshlandi. Oz fursatdan keyin bu kabi islohotlar Buyuk Britaniya, Germaniya va Shvetsiya davlatlarida boshlandi. XX asr oxiriga kelib bu jarayonlar Yevropa va Shimoliy Amerikaning barcha davlatlarida boshlandi. O'n yil ichida nomarkazlashtirish g'oyalari jahondagi mamlakatlarning aksariyat qismiga tarqaldi. Bu islohotlar qisqa davr ichida o'zining ijobiy samaralarini bera boshladi.

Ma'muriy islohotlarni amalga oshirishga tashqi (xorijiy va xalqaro) ta'sir, ayniqsa, jahon integratsiyasi va globalashuv kabi omillar ta'siri natijasida amalga oshiriladigan o'zgarishlar nazarda tutiladi. Integratsiyaga intilish har bir davlat amalga oshiriladigan ma'muriy islohotlarni rag'batlantiradi.

Hozirgi davrga kelib aksariyat davlatlarda davlat islohotlari ma'muriy, byudjet va davlat boshqaruvi kabi yo'nalishlarning qaysi birida amalga oshirilmasin, ularning barchasi uchun umumiylik kasb etadigan quyidagi maqsadlarni amalga oshirishga qaratiladi:

- byudjet xizmatining sifatini oshirish;
- davlat xarajatlari samaradorligini oshirish;
- ijro hokimiyati va uning barcha darajadagi organlari faoliyati va boshqaruv tizimi sifatini oshirish.

Hozirgi davrda AQSh, Buyuk Britaniya, Fransiya, Germaniya kabi davlatlarda natijalar bo'yicha boshqarish konsepsiyalari asosida islohotlar amalga oshirildi. Bu kabi yangi o'zgarishlar ko'plab mamlakatlarga tarqaldi. Shuning uchun ham bu sohadagi umumiy vazifa sifatida byudjet xizmati sifatini oshirish davlatlarning aholi bilan faol hamkorlik qilishiga doir dolzarb vazifaga aylandi. Davlatlar davlat xizmatiga nisbatan aholining qanday xohish e'tibori moyilroq ekanligini aniqlash uchun ularning fikrlarini doimiy ravishda monitoring qilib boradi. Jumladan, Buyuk Britaniya munitsipal organlari doimiy ravishda aholi o'rtasida taqdim etilayotgan davlat xizmatining sifati, ularning soliq yuki va hajmiga muvofiq kelishi darajasi to'g'risida so'rovnomalar o'tkazib turadi.

Bu sohadagi islohotlarni amalga oshirish vazifalaridan biri fuqarolar bilan ishlash reglamentlari tizimini ishlab chiqishdan iboratdir. Buyuk Britaniyada bu kabi tizim "fuqarolar bilan ishlash standartlari" deyiladi. Unda davlat xizmatchilari uchun aholi bilan ishlashning ko'rsatkichlari aniqlab beriladi. Fransiyada esa 2000-yildan buyon har bir davlat muassasasi uchun fuqarolar bilan munosabatlar o'rnatishning yo'l-yo'riqlari va majburiyatlari "Davlat xizmatini muvofiqlashtirish to'g'risida"gi qonunga kiritilgan. Bundan tashqari, hukumat yana "ko'plab davlat xizmati olish turlarini soddalashtirish"ga doir qarorlar qabul qilib, aholidan to'lovlar olishning yangi qoidalari joriy etilgan.

Yevropa mamlakatlarida davlat sifatli xizmat ko'rsatishi uchun maxsus xizmatlar tashkil etila boshlandi. Ish qidirayotgan fuqarolar uchun maxsus shaxsiy keys-menejer (case-manager) ajratiladi. U o'z egasi uchun ish topishga oid davlat xizmatlar to'g'risida axborotlar berishdan tashqari bu soha bilan bog'liq barcha davlat xizmatlaridan ma'lumotlarni ham yig'ib beradi. Bu sohadagi yana bir yo'nalish – bu rivojlangan mamlakatlarda aholiga ko'rsatilayotgan davlat xizmatlarining shaffofligini oshirish va bu xizmatlar tezkorligini ta'minlashga qaratish hisoblanadi. Bu vazifalarni amalga oshirishni ta'minlash transport, viloyatlar va munitsipalitetlar Departamentlariga topshirilgan. Ular har yilda o'z rasmiy saytlarida eng samarali va sifatli tajriba kodeksi indekslarini ishlab chiqib aholiga taqdim etadi. Shuningdek, 2000-yildan boshlab aksariyat g'arb mamlakatlarida har bir vazirlikning xizmat ko'rsatish sifatini baholash rejasini ishlab chiqish va tasdiqlash qoidasi o'rnatilgan.

Yevropa mamlakatlarida ma'muriy islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida ochiq boshqaruv tizimini shakllantirishga muhim ahamiyat berildi. Shu maqsadda ma'muriy faoliyat va sud ishlarini olib borish ancha takomillashtirildi. Agar bu sohadagi islohotlarga Buyuk Britaniya tajribasini misol keltirsak, bu davlatda keyingi o'n yillikda boshqaruv tizimidagi quyidagi muammolar yechimini hal etish uchun ma'muriy islohotlarni amalga oshirdi:

- davlat boshqaruv organlarining barcha sifat o'lchamlarini biznes boshqaruvi, ayniqsa, korporativ boshqaruvdan ancha orqada qolganligi;
- menejment va axborot texnologiyalarini tinimsiz ravishda takomillashib borishi muhitida davlat boshqaruvi funksiyalarini amalga oshirishning qimmatlashib borishi;
- davlat apparatida zarurat bo'lmagan mansablarning mavjudligi, mansabdorlarning o'z burchiga jonkuyarlik bilan yondashishini ta'minlab bo'lmashligi, ularda mas'ullikning yetishmasligi;

SIYOSAT

–tejamkor va samarali davlat apparatini shakllantirish ehtiyoji kuchayib borishi, mavjud boshqaruv resurslar olinadigan natijalar talab asosida emasligi, ular faoliyatini baholash tizimini isloh etish zarurati.

Mazkur islohotlar natijasida Buyuk Britaniya jamiyatida fuqarolik jamiyati asoslari yanada mustahkamlandi, jamiyatdagi barqarorlikning doimiyligini ta'minlashga doir mexanizmlar shakllandi. Aholi farovonligi ham ancha o'sdi.

Ma'muriy islohotlarning tayanch poydevori – davlat hokimiyati organlarini nomarkazlashtirish (lot.detsentralizatsiya) hisoblanadi. Shuning uchun ham BMTning Inson taraqqiyoti dasturida barcha mamlakatlarda hokimiyat organlarini nomarkazlashtirishga da'vat etiladi. Dasturda keltirilishicha, nomarkazlashtirish natijasida mahalliy hududlarda demokratiya mustahkamlanadi, mahalliy o'zini o'zi boshqarish organlarining mustaqilligi ta'minlanadi va faolligi oshadi. Bu jarayonlar pirovard natijada iqtisodiy rivojlanishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

Taniqli g'arb olimi Robert Ebel bu jarayonlar ahamiyatini quyidagicha ifodalaydi: "g'arb olami nomarkazlashtirishni ijtimoiy xizmat ko'rsatishning kam xarajatlik muqobil usulidir. Rivojlanayotgan mamlakatlar uni iqtisodiyot samarasini oshirish va boshqaruvni yaxshilash uchun amalga oshiradi. Sobiq ittifoq davlatlari uni bozor iqtisodiyoti va demokratiyaga o'tishdagi tabiiy bir qadam sifatida qabul qiladi. Lotin Amerikasi nomarkazlashtirishga demokratlashtirish vositasi sifatida yondashadi. Afrika esa uni milliy birlik sari yo'l, deb biladi" [6].

Rivojlangan mamlakatlar tajribasiga binoan nomarkazlashtirish markaziy hukumat va uning organlarini o'zlaridan quyiroqdagi boshqaruvga rejalashtirish, menejment, resurslardan foydalanish mas'ulligini uzatish (berish) ma'nosini beradi. Nomarkazlashtirish subsidiarlik (lotincha zaxira, yordamchi, ko'makchi) tushunchasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, unga muvofiq ravishda funksiyalar yoki vazifalar sotsial boshqaruvning eng quyi darajalariga o'tkaziladi.

Nomarkazlashtirishning uchta – siyosiy, ma'muriy va fiskal turlari, to'rtta – devolyutsiya, vakolatlarni uzatish, dekonsentratsiya va divestitsiya kabi shakllari mavjud. Siyosiy nomarkazlashtirish – siyosiy hokimiyatni mintaqaviy hokimiyat organlari – fuqarolar yig'inlaridan boshlab mahalliy hokimiyat organlarigacha bo'lgan darajalarga berish demakdir. Devolyutsiya (inglizcha devolution vakolat yoki majburiyatni berish) – bu mahalliy hokimiyat organlarini mustaqil yoki avtonom bo'lishini ta'minlash maqsadida ularga mas'ullik, hokimiyat, daromadlar resurslari va manbalarini tasarruf etishni berilishi demakdir. Ma'muriy nomarkazlashtirish – turli ijtimoiy xizmatlarni muvofiqlashtirish va boshqarishga doir qarorlar qabul qilish, ularning resurslari va boshqaruv mas'ulligini quyi davlat hokimiyati va o'zini o'zi boshqarish organlariga berishni anglatadi. Dekonsentratsiya – markaziy hukumatning ba'zi vakolatlari va mas'ulligini iyerarxik bo'ysunishni saqlab qolgan holda mahalliy hokimiyat organlariga berish demakdir. Dekonsentratsiya boshqaruvni nomarkazlashtirish sari qo'yilgan dastlabki qadam hisoblanadi. Vakolatlarni uzatish – markazdagi hokimiyat va uning mas'ulligini mahalliy boshqaruv organlariga (doimo ham markaziy hokimiyatning mahalliy bo'linmasi bo'lishi shart bo'lmagan) qaytadan taqsimlab berishdir. Bunda mahalliy boshqaruv organlariga mas'ullik berilgani bilan ularning vertikal bo'ysunishi saqlanib qoladi. Fiskal nomarkazlashtirish (lotincha fiscalis davlatga qarashli; g'azna, soliq) – bu hokimiyatni nomarkazlashtirishning ancha to'liq va shaffof turi bo'lib, u to'g'ridan-to'g'ri byudjet amaliyoti bilan bog'liqdir. U yana resurslarni markazdan hududlarga berishni ham anglatadi.

Shu ma'noda bugun mamlakatimizda ro'y berayotgan siyosiy modernizatsiya jarayonlari o'z tarkibiga quyidagi muhim jihatlarni qamrab olmoqda:

– birinchidan, qonun ijodkorligi faoliyatini yanada rivojlantirish orqali, Konstitutsiyamiz normalariga tayangan holda demokratik islohotlarni va fuqarolik jamiyatini qaror toptirish ehtiyojlari va aniq maqsadlaridan kelib chiqib, yangi qonun va qonunchilik hujjatlarini qabul qilib borish ishlarini yanada rivojlantirish;

– ikkinchidan, qonunlarni hayotga joriy qilishning yanada samaraliroq mexanizmlarini ishlab chiqish;

– uchinchidan, demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirishning muhim omili va vositasi sifatida jamoatchilik nazoratini amalga oshirish tizimini rivojlantirish va shakllantirish.

Mazkur g'oyalarni bosqichma-bosqich va izchillik bilan jamiyatimiz hayotiga tatbiq etib borilayotganligi bois hozirgi vaqtga kelib, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan siyosiy islohotlar

o'z tarkibiga mohiyatan davrimizning eng zamonaviy mezonlariga mos keluvchi yangi asoslarini qamrab olmoqda. Buning zaminida yurtimiz mustaqil demokratik taraqqiyotining ustuvor yo'nalishi va maqsadi bo'lgan fuqarolik jamiyatini chuqur qaror toptirish uchun huquqiy-ijtimoiy zaminlar kuchli darajada mustahkamlandi, Konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari rivojlantirildi.

Mamlakatimizda olib borilayotgan huquqiy va siyosiy islohotlardan kelib chiqqan holda rivojlangan G'arb mamlakatlaridagi davlat hokimiyatini modernizatsiyalash tajribasini tahliliy va tanqidiy nuqtai nazardan o'rganish dolzarb masalalardan hisoblanadi. G'arb mamlakatlarida davlat hokimiyatini modernizatsiyalash jarayonini tugal voqelik sifatida baholab bo'lmaydi. Chunki bu mamlakatlarda ham davlat hokimiyati organlari va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligini ta'minlash borasida yangi konstruktiv g'oyalarni ishlab chiqishga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. AQSh, Germaniya, Shvetsiya kabi davlatlarning bu boradagi tajribasi boshqa mamlakatlar uchun muayyan siyosiy paradigma vazifasini o'tashi mumkin.

Davlat va jamiyat boshqaruvini modernizatsiyalash borasida o'tgan asrning 90-yillariga kelib Germaniya boshqaruvning byurokratik nazariyasi tamoyillari majmuiga asoslangan davlat ma'murchiligidan, samaradorlikni ta'minlovchi ma'murchilikka o'tish jarayonlariga alohida e'tibor qaratdi. Xususan, davlat boshqaruvi tizimida shartnoma asosidagi menejmentni joriy etish orqali davlat siyosati va davlat ma'murchiligini farqlashni ta'minlash muhim vazifaga aylandi. Ijtimoiy xizmatlar sifatini sherikchilik asosida oshirish maqsadida Germaniyada davlat va xususiy sektor sherikchiligining huquqiy institutsional mexanizmlari joriy etildi.

Fransiyada 2000-yillarda davlat boshqaruvini nomarkazlashtirish borasida maqsadli islohotlar amalga oshirildi. Fiskal nomarkazlashtirish amalga oshirilib, bundan buyon soliqlarning aksariyat qismi mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishga yo'naltiriladigan bo'ldi, ya'ni mahalliy organlarning mahalliy byudjet siyosatidagi roli keskin ravishda oshirildi. Bu esa, Fransiyaga hududlarga davlat tomonidan dotatsiya berish amaliyotiga deyarli barham berdi. Shuningdek, Fransiyada hududiy rejalashtirish asosida ta'lim, sog'liqni saqlash obyektlari, transport va boshqa kommunikatsiyalarni rejalashtirish bo'yicha boshqaruv qarorlari qabul qilish vakolatlarini hududiy hokimiyat organlari o'tkazib berildi. Bu bilan Fransiyada davlat boshqaruvi tizimini axborotlashtirish sohasida tezkor rivojlanish imkoniyati vujudga keldi. 1999-yilda Fransiya hukumati qoshida davlat organlari faoliyatini baholash bo'yicha Milliy kengash ta'sis etilib, davlat boshqaruvi tizimi faoliyati samaradorligini monitoring qilish ishlari yo'lga qo'yildi [7].

NATIJAR VA MUHOKAMA

Fikrimizcha, boshqaruv sohasidagi nomarkazlashtirishning turli yo'nalishlari mavjud bo'lib, mutaxassislar tomonidan keng ma'noda qo'llaniladigan ilmiy yondashuv - davlat boshqaruidagi muayyan funksiyalarni quyi tuzilmalarga-mahalliy institutlarga berishdan iboratdir. Biroq, bizningcha funksiyalarni mahalliy institutlarga o'tkazishning o'zigina nomarkazlashtirish jarayonlarining asosini tashkil etmaydi. Balki, boshqaruv tizimini nomarkazlashtirish jarayonida hokimiyat "funksiya"si va "vakolat"larini muvofiqlashtirish boshqaruv dinamikasi (o'zgarish, rivojlanish, barqarorlik)ni ta'minlashga bog'liqdir.

Xalqaro tajribadan ma'lumki, o'tish davrini boshidan kechirayotgan mamlakatlar sharoitida nomarkazlashtirish butun jamiyatni tubdan isloh qilish va modernizatsiyalashning uzviy qismi hisoblanadi va albatta nomarkazlashtirish va davlat boshqaruvini takomillashtirish dasturi uzoq muddatli konseptual strategiyaga asoslanishi kerak bo'ladi. Nomarkazlashtirishning bir nechta asosiy yo'nalishi mavjud bo'lib, birinchisi, ijroiya hokimiyatdan hokimiyatning boshqa tarmoqlariga o'tish. Bu ijro etuvchi, qonun chiqaruvchi va sud hokimiyati o'rtasida bir-birini tiyib turish va muvozanatni saqlashning ishonchli tizimini yaratishdan iborat. Ikkinchisi, markazdan hududlarga, ya'ni vakolatlar va funksiyalarni hokimiyatning turli darajalari o'rtasida qayta taqsimlashdir. Uchinchisi, hukumatdan nodavlat iqtisodiy tuzilmalarga tamoyiliga, ya'ni davlatning iqtisodiyotga to'g'ridan-to'g'ri aralashishini qisqartirish va cheklashga qaratilgan. To'rtinchisi esa, hukumatdan fuqarolik jamiyatiga prinsipini, aniqrog'i, "kuchli davlatdan-kuchli fuqarolik jamiyati sari" konsepsiyasini amalga oshirish bo'lib, u ma'muriy islohotlar ustuvorligining kaliti deya baholanadi [8].

O'zbekiston Respublikasida "Harakatlar strategiyasi" va "Taraqqiyot strategiyasi"ni amalga oshirish unda ko'zda tutilgan vazifalarni bajarish maqsadida qabul qilingan qonunlar, Prezident farmonlari, qarorlari, hukumat qarorlari, ularni amalga oshirish natijalari jamiyatning barcha sohalarini rivojlanishiga ijobiy ta'sir qildi. Bu holat "Harakatlar strategiyasi"dagi vazifalarni bosqichma-bosqich amalga oshirilganligini anglatadi. Bu jarayonda Prezidentning virtual

SIYOSAT

qabulxonasi va Xalq qabulxonalari islohotlar uchun zarur bo'lgan muhim ishlarni amalga oshirildi. Zero, ularga kelib tushayotgan murojaat, ariza va takliflarni o'rganish asosida muammolarni hal etish, rivojlanishga shart-sharoitlar yaratish ishlari bajarilmoqda.

Ko'rinib turibdiki, mamlakatda amalga oshirilayotgan modernizatsiya jarayoni ustidan ham axborot texnologiyalari, ham xalqimizning murojaatlari vositasida monitoring nazorati amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, xalqimiz va davlat organlari tomonidan islohotlar jarayonini barcha tafsilotlari va tarmoqlarini chuqur nazorat qilish o'z-o'zidan fuqarolarning huquqiy va siyosiy madaniyatini oshirish omili sifatida namoyon bo'lmoqda.

Modernizatsiyalash islohotlarining yana bir muhim jihati – bu XX asrning ikkinchi yarmida g'arbda shakllangan fuqarolik jamiyati yanada takomillashdi va demokratlashdi. Bu holat fuqarolarning huquq va erkinliklarini namoyon qilishga tengi yo'q shart-sharoitlar yaratdi.

Umuman olganda, tahlillarda g'arb va Shimoliy Amerika davlatlarining davlat hokimiyati va boshqaruvi tizimini modernizatsiyalash tajribasi, bu davlatlarda rivojlangan modernizatsiyalashga doir nazariy ishlanmalar, uslublar, unga doir turli modellar o'tish davrini o'z boshidan kechirayotgan davlatlardagi modernizatsiyalash jarayonlarini tadqiq etish uchun metodologiya vazifasini bajarishi mumkin ekanligi o'z isbotini topdi.

2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi (keyingi o'rinlarda - Harakatlar strategiyasi) mujassamlashgan bo'lib, ularning birinchisi davlat va jamiyat qurilishi tizimini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini o'zida ifodaladi. Bu yo'nalishning dastlabki vazifasi sifatida "davlat hokimiyati tizimida Oliy Majlisning rolini oshirish, uning mamlakat ichki va tashqi siyosatiga oid muhim vazifalarni hal etish hamda ijro hokimiyati faoliyati ustidan parlament nazoratini amalga oshirish bo'yicha vakolatlarini yanada kengaytirish"ga doir strategik vazifalar belgilab qo'yildi.

Mazkur vazifalar mamlakatni modernizatsiya qilishda Oliy Majlis palatalari va siyosiy partiyalarning rolini yanada kuchaytirish qaratildi. Harakatlar dasturida Oliy Majlisning hokimiyatlar bo'linishi prinsipiga asosan boshqa hokimiyat tarmoqlari bilan muvozanatni va o'zaro bir-birlarini tiyib turishni ta'minlash, uning davlat boshqaruvidagi ishtirokini oshirish maqsadlarida "Parlament nazorati to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritishga haqida"gi O'zbekiston Respublikasi qonuni loyihasini ishlab chiqish, loyihada Oliy Majlis Qonunchilik palatasining deputati va Senat a'zosi tomonidan parlament nazorati shakli sifatida mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatini o'rganib, tahlil qilish hamda uning natijalari bo'yicha tegishli choralar ko'rish, Oliy Majlisning tadbirkorlik subyektlari huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish bo'yicha vakili biznes ombudsmanni parlament nazorati subyekti sifatida belgilanishi ko'rsatildi.

Strategik taraqqiyotimizning hozirgi pallasida mamlakatimizni isloh etish va modernizatsiya qilish jarayonlari yanada kuchaytirilib, pirovard strategik maqsadimiz-ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotiga asoslangan huquqiy demokratik davlat barpo etish va fuqarolik jamiyatini shakllantirish yo'lidagi harakatlar izchil ravishda amalga oshirilmoqda.

Yangi O'zbekistonni barpo etishga qaratilgan islohotlarning uzviyligi va davomiyligini ta'minlash maqsadida "Harakatlar strategiyasidan — Taraqqiyot strategiyasi sari" tamoyiliga asosan ishlab chiqilgan quyidagi yettita ustuvor yo'nalishdan iborat 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi va uni "Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturida davlat boshqaruvi organlari faoliyatini «fuqarolarga xizmat qilishga yo'naltirish» tamoyili asosida transformatsiya qilish belgilangan.

Bunda, vazirlik va idoralarni tashkil etish va tugatishning aniq tartibi, ularni bir-biridan farqlovchi mezonlarni nazarda tutuvchi huquqiy mexanizmlarni ishlab chiqilib, amaldagi davlat boshqaruvi tizimini qayta ko'rib chiqish, davlat boshqaruvi organlarining shtat birliklarini oshirishga cheklov o'rnatishning tartibini hamda kadrlar va moddiy resurslardan oqilona foydalanish bo'yicha aniq mezonlarni belgilash, davlat boshqaruvi organlari faoliyati ustidan davlat nazoratini amalga oshirishda manfaatlar to'qnashuvi vujudga kelishini bartaraf etish va mazkur jarayonga keng jamoatchilikni jalb qilish, vazirlik va idoralar faoliyatining barcha yo'nalishlarini «Davlat — xalq xizmatchisi» tamoyili asosida fuqaroga xizmat qilishga yo'naltirish nazarda tutilgan.

Shuningdek, ixcham, professional, adolatli, yuqori natijadorlikka xizmat qiladigan davlat boshqaruvi tizimini joriy qilish, vazirlik va idoralar rahbarlariga tashkiliy-huquqiy masalalarni o'zlari mustaqil hal etishi uchun zarur sharoitlarni yaratish, qabul qilinayotgan qarorlarning ular tomonidan

samarali ijro etilishini ta'minlash, davlat boshqaruvi organlarining hududiy masalalarni hal qilishdagi mas'uliyati va javobgarligini kuchaytirish hamda ularning strategik yo'nalishlarini rejalashtirishga qaratilgan yangi tizim yaratish, vazirlik va idoralarda ish yuritish va ma'muriy boshqaruv jarayonlari sifatini oshirish belgilangan.

Davlat boshqaruvi tizimida ma'muriy apparatni ixchamlashtirish va ish jarayonlarini maqbullashtirish, xususiyl sektorga o'tkaziladigan ayrim davlat funksiyalari sonini 3 barobarga oshirish, davlat-xususiyl sheriklikni kengaytirish hamda raqamli texnologiyalarni keng joriyl etish, davlat boshqaruvinu nomarkazlashtirish ishlarini jadallashtirish hamda davlat organlari faoliyatining ochiqligini ta'minlash va hududlarni rivojlantirish bo'yicha vazifalarni hal qilishda barcha darajadagi davlat boshqaruvi organlari hududiy boshqarmalarining samarali ishini tashkil etish, Davlat xizmatlarini mobil ilovalar orqali ko'rsatishni kengaytirish, davlat xizmatlarini ko'rsatishda shaxsni identifikatsiya qilishning Mobile ID tizimini joriyl qilish, "Elektron hukumat" tizimi idoralararo integratsiyalashuv platformasi orqali davlat organlari hamda xususiyl tijorat tashkilotlari o'rtasida ma'lumot almashinuvini yo'lga qo'yish asosida byurokratik jarayonlarni qisqartirish kabi asosiyl vazifalar belgilangan.

Hozirgi davrga kelib "mamlakatimiz bosib o'tgan taraqqiyot yo'lining chuqur tahlili bugungi kunda jahon bozorida konyunktura o'zgarib, raqobat tobora kuchayib borayotganini har tomonlama hisobga olishni, shu asosda davlatimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish uchun mutlaqo yangicha strategik yondashuv va tamoyillarni ishlab chiqish va amalga oshirishni taqozo etayotganligini" e'tiborga olgan holda, olib borilayotgan islohotlar samarasini yanada oshirish, davlat va jamiyat rivojini yangi bosqichga ko'tarish, hayotning barcha sohalarini liberallashtirish, mamlakatimizni modernizatsiya qilish bo'yicha eng muhim ustuvor yo'nalishlarni amalga oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-2021-yillarga mo'ljallangan "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmonlarining qabul qilinishi mamlakatda fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning yangi bosqichini boshlab berdi.

XULOSA

Dolzarb vazifa – markaziy idoralarni transformatsiya qilish orqali fuqarolarga xizmat qiladigan ixcham va samarali boshqaruv tizimini yaratishdir. Ma'muriyl boshqaruv tizimini takomillashtirish, hokimiyat funksiyalarini qayta taqsimlash, davlat apparatini keskin qisqartirish muhim masala bo'lib qolmoqda. Davlat xizmatchilarini tanlashning raqobat tizimini joriyl etish juda zarurdir.

O'zbekiston huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyati barpo etishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yar ekan buning uchun avvalo davlat ijroiya hokimiyati organlari va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligini ta'minlash borasidagi siyosiy tizimni isloh etish, uni yanada liberallashtirish ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning "**Har bir fuqaro qabul qilayotgan qarorlarimiz real foyda berayotganini sezishi kerak**" degan fikrlari, zamonaviyl rahbar kadrlar boshqaruv qarorlari samaradorligini belgilovchi zamonaviyl mezonlarni bilishi, har bir fuqaroga qabul qilayotgan qarorlarni real foyda berayotganligini aniq misollar bilan ko'rsata olishi, puxta o'ylangan, har tomonlama to'g'ri qarorlar qabul qilishni talab etadi.

Shu bois ijro etuvchi hokimiyat organlari va ularning mansabdor shaxslari qarorlari, harakatlari (harakatsizligi) ustidan yuqori turuvchi organlarga shikoyat qilish tartibini yanada takomillashtirishda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish lozim.

Birinchidan, ijro etuvchi hokimiyat organlari va ularning mansabdor shaxslari tomonidan qaror qabul qilish jarayoniga manfaatdor tomonlar, keng jamoatchilikni jalb etish samarasiz boshqaruv qarorlari qabul qilinishi oldini oladi. Shuningdek, boshqaruv qarorlari ijrochilari va manfaatdor tomonlarni qaror qabul qilish jarayoniga ishtirok etishi qarorni barchaga tushunarli va optimal qabul qilish imkoniyatini beradi. Buning uchun har bir davlat tashkiloti organlarida qabul qilinayotgan qarorlar loyihasi muhokamasini yoritadigan tezkor axborot tizimi (veb-sahifa) yaratilishi ma'muriyl adliya, ya'ni davlat idoralari va ularning mansabdor shaxslari qarorlari ustidan shikoyatlar sonini kamaytiradi.

Ikkinchidan, ijro etuvchi hokimiyat organlari va ularning mansabdor shaxslari tomonidan qabul qilingan qarorlar ustidan shikoyat qilishda boshqaruv qarorlari samaradorligini baholash tizimini mavjudligi muhim ahamiyat kasb etadi. Fuqaro, manfaatdor tomon ijro etuvchi hokimiyat

SIYOSAT

organlari va uning mansabdor shaxslari tomonidan qabul qilingan qarorlar ustidan shikoyat qilish bilan birga qarorni samaradorligiga ham baho berishini ta'minlaydigan onlayn-so'rovnoma tizimni joriy etish maqsadga muvofiq.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. "Xalq so'zi" gazetasi, 2017-yil 9-sentyabr, 180 (6874)-son. ("Khalk Sozi" newspaper, September 9, 2017, No. 180 (6874))
2. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 37-son, 979-modda; Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 19.01.2018 y. (<http://lex.uz>). (Collection of legal documents of the Republic of Uzbekistan, 2017, No. 37, Article 979; National database of legal documents, 19.01.2018. (<http://lex.uz>.)
3. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 20.10.2017 y., 09/17/855/0149-son. (<http://lex.uz>). (National database of legal documents, 20.10.2017, No. 09/17/855/0149. (<http://lex.uz>))
4. <https://lex.uz/docs/6324754>
5. <http://dba.uz/wp-content/uploads/2019/02/Maxmudov.pdf>, A.Maxmudov, O'zbekiston Respublikasida mahalliy vakillik organlarining nazorat faoliyatini takomillashtirish, Avtoreferat, 2019 y., 17-18 betlar. (<http://dba.uz/wp-content/uploads/2019/02/Makhmudov.pdf>, A.Makhmudov, Improving control activities of local representative bodies in the Republic of Uzbekistan, Autoreferat, 2019, pp. 17-18.)
6. Robert D. Ebel, Serdan Yilmas. Izmerenie stepeni fiskalnoy detsentralizatsii i yee vliyanie na makroekonomicheskie pokazateli. //Materialy konferensii "Byudjetnyy federalizm i finansovoe upravlenie na mestnom urovne".-M.: RAKS, 2002.-S.14. (Robert D. Ebel, Sirdan Yilmas. The measurement of the degree of fiscal decentralization and its impact on macroeconomic indicators. //Materialy conference "Budget federalism and financial management at local level".-M.: RAKS, 2002.-S.14.)
7. M.K. Mirzaaxmedov "Davlat xizmatiga zamonaviy usullarni joriy etish texnologiyalari": Science And Innovation International Scientific Journal Volume 1 Issue, 2022. B. 22. (M.K. Mirzaakhmedov "Technologies of introduction of modern methods to public service": Science And Innovation International Scientific Journal Volume 1 Issue, 2022. P. 22.)
8. Tojiyeva Z. Nomarkazlashtirish - islohotlarni chuqurlashtirish omili. // Biznes Daily «Birja» respublika iqtisodiy gazetasi, -T.: 2016. № 42 (2061) son. (Tojiyeva Z. Decentralization is a factor of deepening reforms. // Business Daily "Birja" republican economic newspaper, -T.: 2016. No. 42 (2061) issue.)